

Dokument nr 32/IX
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Stanowisko Zgromadzenia Plenarnego KRASP
z 27 listopada 2025 r.
w sprawie finansowania nauki i szkolnictwa wyższego**

Z zaniepokojeniem przyjmujemy projekt budżetu państwa na 2026 rok, w którym wydatki na naukę i szkolnictwo wyższe zostały zaplanowane na poziomie nieco ponad 1% PKB. Jest to najniższy wskaźnik od początku reformy zapoczątkowanej ustawą z 2018 roku. Co więcej, zaprojektowane nakłady są kilkukrotnie niższe od średnich wydatków w państwach należących do OECD.

Tak niski poziom finansowania utrwała również długotrwałą tendencję obniżania wydatków na naukę i szkolnictwo wyższe. W efekcie polskie uczelnie tracą możliwość konkurowania w tym zakresie z krajami o rozwiniętym potencjale naukowym. Tymczasem reforma z 2018 roku miała spowodować szybkie zwiększenie międzynarodowej rozpoznawalności polskich ośrodków naukowych oraz rozwój badań i kształcenia.

Niestety, spadek nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe oraz dotychczasowy mechanizm ewaluacji niekorzystnie wpływają na autonomię rozwoju polskich uczelni. To zaś negatywnie oddziałuje na poziom gospodarki, która – bez badań naukowych i przełomowych inwestycji – zachowuje charakter „odtwórczy”.

Tak negatywnemu dla gospodarki i społeczeństwa trendowi mogłoby przeciwdziałać zapewnienie bardziej adekwatnych nakładów finansowych na naukę i szkolnictwo wyższe. Sektor ten odgrywa bowiem kluczową rolę we wczesnych etapach innowacji, generując przełomowe badania i patenty oraz kształcąc kadry dla przemysłu. Inwestycje w naukę i szkolnictwo wyższe warunkują bezpieczeństwo technologiczne i gospodarcze państwa, a stabilne i odpowiednie finansowanie sektora akademickiego pozwala na trwały rozwój społeczno-gospodarczy.

Raport polskich uczelni ekonomicznych, będący analizą wpływu inwestycji w naukę na wzrost PKB, jednoznacznie wskazuje, że uczelnia w regionie przekłada się na rozwój społeczności lokalnych. Co więcej, zwiększa atrakcyjność regionu dla inwestorów, a miasta będące ośrodkami akademickimi rozwijają się nawet o 30% szybciej.

Biuro KRASP

Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
biuro@krasp.org.pl | www.krasp.org.pl

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM)
president@krasp.org.pl

Dotychczasowy i planowany poziom finansowania nauki i szkolnictwa wyższego wymusza kreatywność w pozyskiwaniu środków ze źródeł pozasubwencyjnych. Niezbędna jest także większa elastyczność mechanizmów finansowania. Dotyczy to również postulowanej od kilku lat możliwości tworzenia „kapitału żelaznego” z darowizn od firm i osób fizycznych.

Podkreślenia w tym kontekście wymaga, że niedofinansowanie nauki i szkolnictwa wyższego skutkuje sztywnością wydatków. W efekcie zdecydowaną większość środków przeznacza się na wynagrodzenia, a w dalszej kolejności na utrzymanie infrastruktury. Zaledwie kilka procent w budżetach większości podmiotów sektora akademickiego trafia na badania, w tym na zakup materiałów, utrzymanie i rozwój infrastruktury oraz mobilność naukowców i publikacje. W praktyce środki na badania w skali budżetu państwa stanowią jedynie ułamek promila.

Realizacja oczekiwania wsparcia przez uczelnie rozwoju gospodarczego kraju zależy nie tylko od możliwości sięgania przez nie po środki B+R z nadzorujących je ministerstw, ale również od ubiegania się o zlecenia z innych resortów, w tym obrony narodowej i cyfryzacji.

Nie ulega wątpliwości, że jedną z głównych przewag konkurencyjnych, a zarazem szansą na rozwój i wartość polskiego sektora szkolnictwa wyższego są ludzie, w tym kadra akademicka, doktoranci i studenci. Zatrzymanie talentów w naszym kraju nie będzie możliwe bez zapewnienia im dobrych warunków do pracy i awansów. Dotyczy to zarówno poziomu wynagrodzeń, który znacząco odbiega od wartości typowych dla sektora prywatnego, jak też niewystarczająco rozwiniętej infrastruktury badawczej, utrudniającej prowadzenie badań odpowiadających międzynarodowym standardom.

Jakkolwiek krótkoterminowe oszczędności budżetowe przynoszą doraźne korzyści fiskalne, w dłuższej perspektywie przekładają się na erozję potencjału badawczego i kadrowego Polski. W efekcie praca w sektorze nauki i szkolnictwa wyższego przestaje być atrakcyjna dla uzdolnionych absolwentów, którzy chcieliby podążać ścieżką rozwoju naukowego i tym samym przyczynić się do konkurencyjności nie tylko tego sektora, ale i całej gospodarki.

Narastająca luka pokoleniowa, wyrażająca się odpływem młodych naukowców i brakiem zainteresowania kształceniem w szkołach doktorskich, stwarza realne zagrożenia dla rozwoju nauki i niezależności kraju od zagranicznych technologii. To ważne, bo Polska w dalszym ciągu jest płatnikiem netto w najbardziej liczących się programach badawczych w Europie. Brak zmiany podejścia do finansowania nauki i szkolnictwa wyższego pogłębi tylko dystans dzielący Polskę i gospodarki oparte na wiedzy.

Biuro KRASP

Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
biuro@krasp.org.pl | www.krasp.org.pl

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM)
president@krasp.org.pl

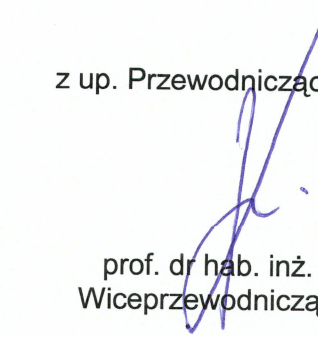
Abyśmy wszyscy osiągnęli sukces gospodarczy, priorytety sektora szkolnictwa wyższego powinny obejmować: tworzenie lepszych warunków dla rozwoju naukowców i innowatorów, a także skoncentrowanie na przełomowych badaniach i innowacjach w wybranych strategicznych dziedzinach oraz na mechanizmach komercjalizacji i zapewnienia doskonałości naukowej.

W praktyce oznacza to m.in. powiązanie wynagrodzeń pracowników sektora akademickiego ze wskaźnikami makroekonomicznymi, systematyczne zwiększanie wydatków do poziomu określonego w strategiach rozwoju państwa, wprowadzenie minimalnego udziału wydatków dedykowanych bezpośrednio badaniom naukowym, modernizację infrastruktury czy przyjęcie spójnej, wieloletniej polityki publicznej w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego.

W trosce o rozwój innowacyjnej gospodarki, dobrobyt społeczeństwa oraz kształtowanie intelektualnych elit przyszłości apelujemy o zwiększenie środków budżetowych na naukę i szkolnictwo wyższe, uelastycznienie mechanizmów finansowania publicznego sektora szkolnictwa wyższego oraz zmianę przepisów ograniczających rozwój uczelni.

Jednocześnie wnioskujemy o opracowanie kompleksowej strategii finansowania nauki i szkolnictwa wyższego, a także uwzględnienie jej w Strategii Rozwoju Szkolnictwa Wyższego oraz Polityki Naukowej Państwa.

z up. Przewodniczącej KRASP

prof. dr hab. inż. Jerzy Lis
Wiceprzewodniczący KRASP

Biuro KRASP

Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
biuro@krasp.org.pl | www.krasp.org.pl

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM)
president@krasp.org.pl